

FÓRUM 2000

Tretie Fórum 2000, stretnutie popredných nezávislých osobností z celého sveta, ktoré od r. 1997 každoročne zvoláva na Pražský hrad český prezident Václav Havel, sa tento raz konalo pod heslom: **Proces svetovej integrácie – alternatívne vízie** v dňoch 10.–13. októbra 1999.

Tohoročné Fórum 2000 pozostávalo z otváracieho ceremoniálu, na ktorom prehovoril Václav Havel, Jōhei Sasakawa, prezident Nippon Foundation, ktorá je hlavným sponzorom podujatia a svetoznámy finančník George Soros.

Uvažovanie o svetovej integrácii a alternatívnych víziách adresovali účastníci postupne víziám rozvojového sveta, transformujúcich sa i rozvinutých krajín, a napokon spoločným, teda globálnym víziám.

Samostatné stretnutie sa zaoberalo víziami jednotlivých náboženstiev a voľne naň nadviazali multireligiózne bohoslužby v Chráme Sv. Víta.

Po úvodných poznámkach Václava Havla a nositeľa Nobelovej ceny za literatúru (1986), filozofa a spisovateľa Elie Wiesela, pôvodných iniciátorov myšlienky usporadúvať tieto unikátne stretnutia, predniesli hlavné príspevky v jednotlivých blokoch: jordánsky korunný princ H. R. H. El Hassan bin Talal, bývalý juhoafrický prezident a nositeľ Nobelovej ceny za mier (1993) Frederik Willem de Klerk, anglický historik a publicista zaoberajúci sa problémami strednej a východnej Európy Timothy Garton Ash, jeden z autorov scenára ekonomickej reformy v postkomunistických krajinách prof. Jeffrey Sachs a podpredsedkyňa nemeckého Bundestagu, teologička Antje Vollmerová. Za moderátorským mikrofónom sa vy-

striedal Jacques Rupnik, Jiří Pehe, Martin Putna, Josef Jařab, Martin J. Stránský, Jiří Musil a vedúca osobnosť Študentského Fóra 2000 – Petr Lebeda.

V rámci panelových diskusií vystúpil indický filozof Ašis Nandy, čilský ekonóm Osvaldo Sunkel, palestínska politička Hanan Ašraiová, patriarcha Bartolomej, rabín Albert H. Friedlander, poľský nezávislý intelektuál, bývalý disident a dnes šéfredaktor novín Gazeta Wyborcza Adam Michnik, Tomáš Bařa, ruský bojovník za ľudské práva Sergej Kovaľov, japonský historik Takeaki Hori, fyzik, environmentalista a vizionár Fritjof Capra, americká futurologička Hazel Hendersonová, vydavateľka a prekladateľka Marion Wieselová a viaceré ďalšie osobnosti vedy, filozofie, politiky, obchodu, umenia či náboženstva.

V tomto roku s nimi za tým istým stolom sedelo a diskutovalo aj viacero predstaviteľov študentského Fóra 2000, ktoré sa ako samostatné podujatie uskutočnilo začiatkom leta, tiež v Prahe. Slovensko medzi nimi zastupovala Ditta Dolejšiová v úlohe koordinátorky tohoročného študentského Fóra, čím sme sa aspoň čiastočne priblížili vlašajšku, keď medzi hlavnými rečníkmi figurovali Martin Bútora a Magdaléna Vášáryová.

Paralelne s Fórom 2000 sa uskutočnilo niekoľko sprievodných podujatí. Jedným z nich bol diskusný podvečer organizovaný STUŽ a Nadáciou Fóra 2000, venovaný téme "Globalizácia a trvalo udržateľný život". V staroslávnych priestoroch Karolína vystúpil so svojím príspevkom na úvod diskusie F. Capra, A. Nandy, M. Sūkúsd a M. Huba. Po-

dujatie s prehľadom moderoval exminister M. Bursík.

V čom som videl, napriek všetkým formálnym podobnostiam určité rozdiely oproti minulým rokom?

Okrem už spomínanej stále citeľnejšej účasti študentov to bola premyslenejšia vnútorná štruktúra programu...

V porovnaní s minulým rokom sa tento raz do Prahy nepodarilo prilákať magnety typu Henry Kissinger či Hillary Clintonová. Aj počet ospravedlnených bol väčší ako po minulých rokoch (prihlášku na poslednú chvíľu odvolali napr. Hans-Dietrich Genscher, Nikita Michalkov či Šimon Peres).

Ale aj v tomto prípade bolo "všetko zlé na niečo dobré", a tak charakter podujatia bol viac pracovný a účasť bola takpovediac vyrovnannejšia. Určitým špecifikom bol tiež dôraz venovaný transformujúcim sa krajinám pri príležitosti desiateho výročia pádu komunizmu v našej časti Európy. K tomu, že práve táto časť podujatia patrila k najzaujímavejším a najpodnetnejším, prispela nepochybne aj aktívna účasť tých najpovolanejších, J. Rupnika, T. G. Asha, A. Michnika a, samozrejme, Václava Havla.

Tým nechcem povedať, že by problémy tretieho sveta zostali v tieni. Naopak. V tomto roku k ich tradičným advokátom, pochádzajúcim zo samotných rozvojových krajín, pribudli nečakane aj Ľudia zdanlivo z celkom druhého brehu, ako napríklad George Soros či Jeffrey D. Sachs.

"Prvý" svet sa stal terčom kritiky nielen za ignorovanie mnohých problémov tretieho sveta, za svoj neúmerný podiel na čerpaní zdrojov a znečisťovaní planéty, ako aj za necitlivé šírenie ekonomických záujmov i kultúrnych vzorcov v rámci procesu globalizácie, ale aj za nezvládnutú pomoc strednej a východnej Európe, a najmä Rusku. A tak vari najdôslednejším zástancom západných hodnôt bol na Fóre 2000 Rus Sergej Kovaľov a vari jediným

nekritickým zástancom tradičného kapitalizmu najstarší účastník Tomáš Baťa.

Hodnotenie uplynulých rokov v našom regióne vyznelo nejednoznačne. Na jednej strane sa konštatovalo, že transformácia prebehla a prebieha možno bezproblémovjšie, a s výnimkou Balkánu mierumilovnejšie, než mnohí predpokladali, a že všetky pozitívne zmeny máme tendenciu chápať ako samozrejmosť

a všimáť si len negatíva. Na druhej strane sa kriticky hodnotila určitá rezignácia na ideály a myšlienky r. 1989 a ich náhrada za epigónske a neraz nepodarenú karikatúru pripomínajúce napodobňovanie Západu (ako konkrétny príklad z českého prostredia sa uvádzala súkromná televízna stanica NOVA či bývalý premiér Václav Klaus).

Problémy životného prostredia, rastúcej odtrhnutosti svetovej eko-

nomiky od reality, riziká neregulovanej globalizácie, prehľbujúce sa sociálne rozdiely, otázky mieru, bezpečnosti a zdravia sa frekventovali v takmer každom vystúpení. Možno je to trochu odvážne zovšeobnenie, ale zdá sa, že povedomie nástojčivosti globálnych problémov a potrebu sa k nim aspoň vyjadriť, pocituje stále viac reprezentantov svetového spoločenstva.

Mikuláš Huba

Z myšlienok, ktoré odzneli na tohoročnej konferencii FÓRUM 2000

"V istom zmysle slova je stredná Európa zrkadlom nastaveným nám na Západe, zrkadlom v krutom jasnom svetle, zrkadlom, do ktorého sa pozriete o siedmej ráno, keď trpíte trochu kocovinou... Hovorím tu o spotrebnom živote, násilí, deštrukcii, veciach, ktoré sú tiež súčasťou moderného a demokratického života a tiež o krátkodobosti, krátkozrakosti v ekonomickom správaní, politike, osobnom živote..."

Timothy Garton Ash

"...Demokratická opozícia pred r. 1989 mala svoj špecifický étos. Bol to étos ľudských práv, bol to étos, ako vravel Václav Havel, moci bezmocných, bol to étos poľskej Solidarity. Povedané slovami Evanjelia "jedni druhých bremená nosia". To, čo sa objavilo po porážke komunizmu, to je étos konkurencie, súťaže, étos obohacovania sa a ak demokratická opozícia presadzovala občiansky étos, étos občianskej spoločnosti, potom táto demokracia, ktorá bola, alebo ešte aj je, ako povedal priateľ Timothy, niekedy zlou kópiou západných demokracií, vytvára étos štátu stranického, republiky kamarátsaftov..."

Adam Michnik

"...Rozvojové spoločnosti sú vlastne ako matky, ktoré svoje deti rodia na rušnej ulici. Niektorí ľudia sú zvedaví, zastavia sa, aby sa pozreli, čo sa deje, niektorí majú obavy a tie obavy vyjadria určitými slovami. Mnohí z tých okoloidúcich im tiež chcú radiť, akým spôsobom to vlastne poriadne urobí. Obávam sa, že počas celého tohto procesu nezostane ani kúsok súkromia či dôstojnosti. Ale aby som sa vrátil k tzv. rozvíjajúcim sa spoločnostiam a k ich víziám... A aká je budúcnosť rozvíjajúcich sa spoločností? To je dnešok rozvinutých spoločností,... ich prítomnosť sa nelíši od minulosti rozvinutých a ich budúcnosť a nelíši od prítomnosti rozvinutých spoločností. Inými slovami, nemáme žiadnu nezávislosť a autonómnú budúcnosť..."

Ašis Nandy

"... Starosť o životné prostredie už nemôžeme chápať ako jeden z problémov. Musíme ju zabudovať do kontextu všetkého ostatného, do každodenného života, podnikania, politiky. Veľkou úlohou našej doby je vybudovať a udržať v udržateľnej spoločnosti sociálne, kultúrne a fyzické prostredie, v ktorom budeme

môcť naplniť svoje potreby a svoje túžby bez toho, aby sme znižovali šance pre budúce generácie. Už od začiatku 80. rokov bola koncepcia trvalej udržateľnosti často deformovaná, zahŕňaná do iných teórií, trivializovaná a veľmi často bola prezentovaná bez ekologického kontextu, ktorý jej dodáva skutočný zmysel. To, čo by sa malo udržať v udržateľnej spoločnosti, nie je len ekonomický rast alebo rozvoj, ale celá štruktúra, celá textúra života, od ktorej závisí dlhodobé prežitie. Inými slovami, udržateľná spoločnosť musí byť vystavaná tak, aby život, podnikanie, ekonomika, fyzikálne štruktúry, technológie atď., neboli v rozpore s inherentnou schopnosťou prírody udržať život..."

Fritjof Capra

